

Tadeusz Fitych

"Laveur de vitres et archevêque - La première biographie de Mgr Miloslav Vlk (Prague)", Alain Boudre, Paris 1994 : [recenzja]

Wrocławski Przegląd Teologiczny 2/2, 118-121

1994

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ta *agape* ma przy tym charakter trynitarny. Stanowi o niej: Jezus Chrystus ukrzyżowany i zmartwychwstały, który jest drogą prowadzącą z niej i ku niej, a równocześnie będący jej pełną prawdą; Bóg Ojciec – jej początek i jej ostateczną siedzibą; Duch Święty – jej światło, siła i wolność. My chrześcijanie dzięki łasce zostaliśmy wprowadzeni w *agape* i z myślą o jej pełnej realizacji stanowimy Kościół. Dlatego to zostaliśmy równocześnie powołani, aby do udziału w niej – na wzór Maryi – z radością i wdzięcznością zaprosić wszystkich ludzi i wszystkie stworzenia. Maryja jest bowiem doskonałą ikoną trójjedynego *agape* przeżytej w całej pełni stworzenia i w historii zbawienia, i jako takiej wniebowziętej do ostatecznej chwały nieba.

W drugim tomie tego dzieła, przygotowywanym już do druku, ksiądz Zvěřina opisuje dalsze konsekwencje spotkania z Bogiem Trójjedynym „tym samym wczoraj i dziś” oraz z Jego królestwem zapoczątkowanym na ziemi.

Warto też odnotować, iż prezentowana pozycja otrzymała staranną szatę graficzną, o którą zadbała Jindra Hubková. Na kartę czołową zaprojektowanej przez nią okładki złożyła się fotograficzna reprodukcja grafiki Chrystusa – Dobrego Pasterza autorstwa Jaroslava Šerycha. Z kolei okładkę zamyka fotografia księdza Zvěřiny utrwalonego w postawie „dialogującego mistrza”, pod którą przytoczono jego skrócony biogram.

ks. Tadeusz Fitych

Alain B o u d r e, *Laveur de vitres et archevêque* [Pomywacz witryn i arcybiskup] – *La première biographie de Mgr Miloslav Vlk (Prague)*, préface de Vaclav Havel, Nouvelle Cité, Paris 1994, ss. 208.

Prezentujemy pozycję książkową niezwykle cenną zarówno dla rozwijania wymiany darów pomiędzy obiema częściami Europy, jak też dla poznawania procesu autorealizacji Kościoła Katolickiego w warunkach systemu komunistycznego oraz dla personalistycznego ujęcia historii chrześcijan Europy Środkowej. Warto odnotować fakt, iż ukazała się ona zaledwie w kilka miesięcy po pojawieniu się na rynku księgarskim Republiki Czeskiej pierwszego wydania historycznego szkicu prezentującego całość dziejów Kościoła Katolickiego na tych ziemiach, a opisanych w formie danych historycznych i biogramów poszczególnych biskupów poprzez Jiří Kettnera (*Dějiny Pražské Arcidiecéze v Datech*, „Zvon” – České Katolické Nakladatelství, Praha 1993, ss. 251). Co więcej, interesująca nas książka koresponduje m.in. z takimi ostatnio wydanymi pozycjami, jak zbiór prac znanego czeskiego teologa i filozofa Tomaša Halíka (ur. 1948) „*Du wirst das Angesicht der Erde erneuern*”. *Kirche und Gesellschaft an der Schwelle zur Freiheit*, Benno-Verlag, Leipzig 1993, ss. 129; jak też jednego z najbardziej zasłużonych czeskich teologów Oto Mádra (ur. 1917) – *Wie Kirche nicht stirbt. Zeugnisse aus bedrängten Zeiten der tschechischen Kirche*, Benno-Verlag, Leipzig 1993, ss. 110 oraz wybitnego

dziennikarza i byłego redaktora naczelnego *L'Observatore Romano* Sergio Trasattiego (1939-1994) – *La Croce e la Stella, La Chiesa e i regimi comunisti in Europa dal 1917 a oggi*, Milano 1993, ss. 420. Niebawem ten krąg literatury wzbogacony zostanie próbą monografii dedykowanej kardynałowi Tomaszowski zapowiadanej przez praskie wydawnictwo „Zvon” (J. Hartmann, B. Svoboda, V. Vaško, *Kardinál Tomašek*, Praha 1994, ss. 148).

Interesująca nas najnowsza pozycja książkowa Alain Boudre, wydana staraniem przez działające w Paryżu katolickie wydawnictwo Nouvelle Cité, stanowi niezwykle ciekawą formę biografii Miloslava Vlka będącego aktualnie 35 arcybiskupem praskim. Urodził się on w 1932 roku w południowych Czechach (w Lišnici k/Piska), gdzie przeżył swoje dzieciństwo. Po długim okresie wyczekiwania na możliwość rozpoczęcia studiów teologicznych, w roku 1969 otrzymał wreszcie święcenia kapłańskie. Z kolei po krótkim okresie jego posługi pastoralnej (1968-1978) rząd komunistyczny zabronił mu pełnienia funkcji kapłańskich. W efekcie został zmuszony przenieść się do Pragi i przez 10 lat pracować tu jako pomywacz witryn. W tych nowych warunkach (teraz już jednak w sposób ukryty) kontynuował on udzielanie sakramentów świętych i czynnie uczestniczył w życiu chrześcijańskiej wspólnoty tego miasta, animowanej przez ruch Focolari, który zdołał poznać w roku 1964 na terenie byłej NRD. Pomimo iż był wielokrotnie nagabywany i inwigilowany przez tajną policję, zdołał obronić swą chrześcijańską wolność wystrzegając się najmniejszych nawet kompromisów. W efekcie dokonującej się „rewolucji wartości” i związanych z nią „upadających europejskich murów” jego osobista historia nabiera coraz większego przyśpieszenia. W roku 1990 zostaje on dziesiątym z kolei biskupem Czeskich Budziejowic, a w rok później arcybiskupem Pragi i prymasem Czech, by w kwietniu 1993 roku zostać wybranym przewodniczącym Rady Konferencji Episkopatów Europy (CCEE).

Autorem pierwszej książkowej biografii arcybiskupa Vlka jest liczący sobie 42 lata francuski przedstawiciel dziennikarzy młodego pokolenia Alain Boudre. Po 14-letnim okresie pracy w redakcjach dzienników regionalnych Strasburga, aktualnie pełni on funkcję redaktora naczelnego miesięcznika *Nouvelle Cité* wydawanego w Paryżu. Przygotowując omawianą książkę postawił sobie za cel przybliżenie osoby arcybiskupa Vlka wraz z jego doświadczeniem ogólnoludzkim i religijnym oraz ukazanie położenia chrześcijan i Kościoła Katolickiego doby komunistycznej. Adresatem książki-biografii Alain Boudre jest w pierwszym rzędzie szeroki krąg czytelników, którzy nie przeżyli prześladowania komunistycznego.

Na zawartość książki, zrealizowanej konsekwentnie z powyższym nastawieniem składa się najpierw przedmowa pióra Václava Havla, prezydenta Republiki Czeskiej, wielce cenionego w Europie jako czeskiego humanisty i protagonisty omawianej doby, którego osoba nie wymaga dłuższego przedstawiania.

Z kolei sama omawiana pozycja ma dwie części. Tę pierwszą – zasadniczą, stanowi prawie 140-stronicowa część biografii Miloslava Vlka [s. 15-150], która otrzymała logiczną konstrukcję zbudowaną w oparciu o okresy chronologiczne jego życia: Dzieciństwo (1932-1946) [s. 15-24], Młodość (1946-1952) [s. 25-34], Studia i kapłaństwo (1952-1968) [s. 35-56], Kapłan banita (1968-1978) [s. 57-94], Okres

życia ukrytego w Pradze (1978-1988) [s. 95-126], Od kapłana do arcybiskupa (1989-1993) [s. 127-150]. Każdy z wymienionych okresów – swego rodzaju rozdziałów, został poprawnie osadzony w kontekście historyczno-społecznym i religijnym. Było to możliwe poprzez fakt, iż każdy z nich otrzymał bardzo staranną syntezę szybko zmieniającej się sytuacji politycznej i religijnej.

Główna, czyli biograficzna część książki powstała w oparciu o materiały zgromadzone poprzez rozległą kwerendę archiwalną, osobisty dziennik arcybiskupa Vlka, jak również dokładne studium kilkuset prac będących tekstami jego wystąpień, publikacji, deklaracji i udzielonych przezeń wywiadów. Drugą niezwykle cenną grupę materiałów źródłowych stanowią wywiady przeprowadzone z osobami, które poznały praskiego arcybiskupa w różnych kolejach jego życia. Są nimi: Stanislav Jindra, prof. dr František Halas (ambasador Republiki Czeskiej przy Watykanie), dr Otomar Radina, jak też przedstawiciele jego byłych parafii: doktorzy nauk medycznych Mirka i Milan Ratajowie, Adolphe i Maruska Trckowie, dr Josef Oskera, inż. Ludmila Čihakova, inż. Jiří Kratochvíl, mgr inż. Peter Ettler, dr med. Jana Sochorova, dr filoz. Jaroslav Sturma, arcybiskup ołomuniecki Jan Graubner, Vaclav Hes i Božena Tomanova.

Druga część książki stanowi z jednej strony ubogacenie dotychczas zaprezentowanego w niej kontekstu historyczno-religijnego, a z drugiej – jest ona cennym kluczem hermenutycznym, niezwykle użytecznym przy uważnej lekturze tego biogramu, wielce reprezentatywnego dla chrześcijan Europy Środkowo-Wschodniej. Składają się nań dwa aneksy. Pierwszy z nich, autorstwa młodego teologa Jiří Kratochvíla (dyrektora praskiego wydawnictwa „Nove Mesto”), zawiera syntezę aktualnego położenia Kościoła Katolickiego w Republice Czeskiej [s. 151-160]. Natomiast na aneks drugi, obdarzony tytułem „Wpływ komunizmu na współczesne społeczeństwo”, składają się dwa referaty wygłoszone przez arcybiskupa Vlka. Pierwszy, noszący ten sam tytuł, został przedłożony 17 września 1991 roku w Bonn na tzw. Michaelsempfang – spotkaniu z biskupami, politykami i przedstawicielami chrześcijańskich stowarzyszeń zorganizowanym przez Konferencję Episkopatu Niemiec [s. 161-172]. Kolejny referat, zatytułowany „Człowiek jest drogą Kościoła”, został zaprezentowany publicznie również w tym samym roku, ale tym razem na terenie Włoch – w Rimini, z racji przyznania arcybiskupowi praskiemu międzynarodowej nagrody „Cywilizacji miłości” [s. 173-190]. Tę część prezentowanej książki dopełniają ponadto: chronologiczno-geograficzny zestaw danych biograficznych [s. 191-198], mapa geograficzna obu Republiki – Czeskiej i Słowackiej [s. 199], bibliografia [s. 201-204] oraz indeks [s. 205-208]. Należy w tym miejscu zauważyć, że książka ta otrzymała staranną szatę graficzną, a na jej obwolucie umieszczono kolorową fotografię bohatera książki.

Godnym odnotowania jest też fakt, iż w dniu 28 marca 1994 roku w sali francuskiego senatu z inicjatywy wydawnictwa Nouvelle Cité i dwóch stowarzyszeń dziennikarzy – A.F.J.C. (Association Française des Journalistes Catholiques) i A.J.I.R. (Association Professionnelle des Journalistes de l'Information Religieuse) odbyła się pierwsza oficjalna prezentacja książki. Uczestniczyło w niej zarówno ponad 60 osobistości ze świata kultury i Kościoła z nuncjuszem apostolskim Paryża,

ambasadorem Republiki Czeskiej i przedstawicielami Konferencji Episkopatu Francji na czele, jak też ponad 100 dziennikarzy pracujących we francuskich i międzynarodowych redakcjach prasy, radia i telewizji. Tego samego dnia, również w Paryżu, miało miejsce podobne spotkanie, na którym w formie otwartej dyskusji z 300 przedstawicielami kultury i Kościoła ponownie prezentowano zarówno sygnalizowaną powyżej książkę, jak też postać arcybiskupa Pragi i prymasa Czech, a także jego zadania jako przewodniczącego Rady Konferencji Episkopatów Europy, oraz wiele konkretnych aspektów życia składających się na aktualne położenie Kościoła w Republice Czeskiej.

ks. Tadeusz Fitych

Saeculum Christianum. Pismo historyczno-społeczne. Półrocznik, rok 1(1994) nr 1, ATK, ss. 279, il. 18.

Saeculum Christianum jest nowym pismem naukowym, ukazującym elementy rzeczywistości chrześcijańskiej, stanowiące przedmiot zainteresowań i studiów Wydziału Kościelnych Nauk Historycznych i Społecznych Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie.

Pierwszy tom *Saeculum Christianum* poświęcony jest przede wszystkim pamięci ks. prof. dra hab. Janusza Stanisława Pasierba. Znalazło to wyraz w życiorysie śp. ks. Pasierba przedstawionym przez Andrzeja K. Olszewskiego, homiliach pogrzebowych wygłoszonych przez ks. abpa Henryka Muszyńskiego i ks. bpa Jana Bernarda Szlagę, oraz przemówieniu pogrzebowym ks. rektora Jana Łacha, a także w bibliografii prac zmarłego profesora ATK, ukazanej dokładnie przez redaktora naczelnego *Saeculum Christianum*, ks. Józefa Mandziuka.

Dział rozpraw i artykułów otwierają dwa opracowania z zakresu patrologii. Ks. Jan Gliściński pisze o kontrowersjach dotyczących terminu świętowania zmartwychwstania Pana Jezusa w okresie do czasu Soboru Nicejskiego, a ks. Tadeusz Kołosowski – o działalności biskupa Cezarego z Arles. Okresu nowożytnego historii Kościoła dotyczą artykuły: ks. Mandziuka o Kościele katolickim na Śląsku, o Janusza Zbudniewka o Jasnej Górze w okresie kontrreformacji, Piotra Latawca o pamiętnikarzach z czasów panowania Augusta III Sasa i ks. Witolda Jemielity, który pisze o szkolnictwie w Królestwie Polskim. Natomiast ks. Jerzy Myszor opublikował w omawianym tomie rozprawę dotyczącą postaw narodowych duchowieństwa śląskiego na przełomie XIX i XX wieku.

Również historia sztuki kościelnej i katolicka nauka społeczna mają swoich przedstawicieli w dziale rozpraw i artykułów. I tak, ks. Stanisław Kobielus wypowiada się o sztuce i sacrum w oparciu o lekturę książki *Przemiana bogów* André Malraux, a ks. Janusz Nowiński pisze o polichromii pocysterskiego kościoła w Łądzie nad Wartą. Ponadto ks. Henryk Skorowski w ciekawy sposób mówi o prawach osoby ludzkiej, a szczególnie o prawie do regionalizmu. Natomiast ks.